

NOTĂ ANALITICĂ

privind rezultatele analizei prevederilor Bugetului Public Național pentru 2015 ce țin de domeniul justiției și drepturile omului

Autor: Ion Guzun

Prezenta notă analizează prevederile Bugetului Public Național pentru 2015 ale sistemul judecătoresc, Procuratura, Oficiul Avocatului Poporului și sistemul penitenciar. Documentul include și o analiză comparativă cu perioada 2011 – 2014, care coincide cu implementarea Strategiei de Reformare Sectorului Justiției (SRSJ) pentru 2011-2016¹.

Pentru prima dată de la declararea independenței Republicii Moldova, legile bugetului de stat pe anul 2015² au avut o procedură diferită de adoptare. La două luni după investirea în funcție, guvernul nu a suspus dezbaterilor publice proiectele de legi ale bugetului pe anul 2015³ și și-a asumat răspunderea pentru legile bugetului de stat pe anul 2015⁴.

Bugetul de stat pe anul 2015 pe domeniul justiției și drepturile omului continuă tendința de creștere a sumelor alocate. În special acestea sunt destinate majorării salariilor judecătorilor, construirea sediilor judecătoriilor și îmbunătățirea condițiilor de detenție. Nu se prevede o creștere proporțională pentru unele categorii de cheltuieli, de exemplu majorarea cheltuielilor pentru alimentarea zilnică a deținuților, construirea caselor de arest, ș.a. Din bugetul de stat lipsesc surse financiare pentru anumite activități ale Guvernului care reies din implementarea unor reforme în curs – optimizarea hărții judecătorești, reintegrarea țării, reabilitarea victimelor torturii, ș.a.

Cheltuielile bugetului de stat la capitolul „Justiția și jurisdicția constituțională” pe anul 2015 constituie MDL 750.8 mil., ceea ce reprezintă 0.64% din PIB sau 2.2 din totalul cheltuielilor bugetului public național. În cadrul acestui sector funcționează 136

¹ Strategia de Reformare a Sectorului Justiției (2011-2016) aprobată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 231 din 25 noiembrie 2011, disponibilă la http://justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/srsj_pa_srsj/SRSJro.pdf.

² Legea bugetului de stat pe anul 2015, Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2015, Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2015.

³ Art. 7 al Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, stabilește că autoritățile publice sunt obligate să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea posibilităților de participare a cetățenilor la procesul decizional, inclusiv prin diseminarea informației, recepționarea și examinarea recomandărilor formulate și consultarea opiniei tuturor părților interesate de examinare a proiectelor de decizii.

⁴ Hotărârile Guvernului nr. 156, 157, 158 din 8 aprilie 2015 privind angajarea răspunderii asupra proiectului legii bugetului de stat pe anul 2015, proiectul legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2015 și proiectul legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2015. Prin hotărârea Curții Constituționale din 13 mai 2015 au fost declarate constituționale legile prin care Guvernul și-a asumat responsabilitatea.

de instituții, dintre care Curtea Constituțională, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), Curtea Supremă de Justiție (CSJ), 49 de instanțe judecătorești și curți de apel și 60 de procuraturi. În cadrul acestor instituții activează 5,079 unități de personal, dintre care 523 judecători, 774 procurori și 2,582 funcționari publici.⁵

Cheltuielile pentru instituțiile care sunt obiect al prezentei note analitice sunt distribuite după cum urmează:

Tabel nr. 1. Cheltuieli bugetare pe anumite instituții

	Sistemul judecătoresc	Procuratura	Oficiul Avocatului Poporului	Sistemul penitenciar
	(mii MDL)			
2011	150,900.0	88,909.0	3,500.7	276,049.0
2012	151,300.0	91,476.0	4,594.8	304,591.9
2013	277,900.0	130,066.0	15,918.4	337,199.1
2014	346,300.0	147,026.0	7,988.6	390,115.3 ⁶
2015	412,200.0	152,700.0	27,114.5	407,875.6 ⁷

Sursa: *Legile bugetului de stat pe anii 2011 - 2015*

Bugetul pe justiție și drepturile omului urmează a fi analizat, luându-se în considerare prețurile indicelui de consum pentru perioada 2011 – 2015, indicat în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 2. Prețurile indicelui de consum

	%
2011	107.6
2012	104.6
2013	104.6
2014	105.1
2015 (ian. – apr.)	103.2

Sursa: www.statistica.md

Pentru implementarea SRSJ pentru 2011-2016, Uniunea Europeană va aloca aprox. EUR 70 mln. pentru reforma în sectorul justiției și alte activități conexe, dintre care aprox. EUR 60 mln. sub formă de program de suport bugetar și aprox. EUR 10 mln. sub formă de programe de asistență tehnică. Grantul este achitat în tranșe în bugetul de stat, în măsura în care guvernul implementează anumite acțiuni. Suportul bugetar nerambursabil pentru implementarea SRSJ, în 2013 a constituit EUR 15 mln., în 2014 – EUR 13.20 mln. iar pentru 2015 sunt preconizate EUR 12.75 mln⁸. Pentru anul 2015 sunt temeri că nu va fi achitată tranșa ca urmare a neimplementării reformei procuraturii, neratificării protocolului nr. 12 la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului și alte obligații asumate de Guvern.

⁵ Ministerul Finanțelor, Bugetul pentru cetățeni, pag. 67-68, disponibil la

<http://mf.gov.md/files/files/News%20MF/BS%202015%20definitivat/buget%20pentru%20cetateni%20%202015%20def.pdf>.

⁶ Din totalul de 309,115.3 mii MDL destinate sistemului penitenciar, 16,720 mii MDL sunt destinate proiectelor finanțate din surse externe.

⁷ Din totalul de 407,875.6 mii MDL destinate sistemului penitenciar, 16,760.3 mii MDL sunt destinate proiectelor finanțate din surse externe.

⁸ Ministerul Finanțelor, Bugetul pentru cetățeni, pag. 24, disponibil la

<http://mf.gov.md/files/files/News%20MF/BS%202015%20definitivat/buget%20pentru%20cetateni%20%202015%20def.pdf>.

Granturile și suportul bugetar pentru cheltuielile destinate sectorului justiției, au fost direcționate pentru salarizarea angajaților instanțelor judecătorești, asigurarea fiecărei instanțe judecătorești cu sportul tehnic necesar aplicării Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor și echipamentului pentru înregistrarea audio-video a ședințelor de judecată, renovarea sediilor instanțelor judecătorești instalarea sistemelor de contro-acces pentru asigurarea securității acestora, etc.

1. Sistemul judecătoresc

Conform art. 21 alin. (2) al legii nr. 514 din 6 iulie 1995, se stabilește un număr de 504 posturi de judecător pentru toate instanțele judecătorești din Republica Moldova, inclusiv 33 de posturi de judecător pentru Curtea Supremă de Justiție (CSJ). Conform Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) nr. 70/2 din 27 ianuarie 2015 cu privire la aprobarea numărului de unități al judecătorilor și curților de apel pentru anul 2015 a fost aprobată următoarea limită de unități de personal: 468 unități, inclusiv 94 posturi de judecător pentru curțile de apel, 1874 unități, inclusiv 343 posturi de judecător pentru judecătorii și 3 posturi de judecător pentru Judecătoria Militară.

În baza art. 22 al Legii nr. 514 privind organizarea judecătorească stabilește că mijloacele financiare necesare bunei funcționări a instanțelor judecătorești sunt aprobate de Parlament, la propunerea CSM, și sunt incluse la bugetul de stat. Mijloacele nu pot fi micșorate fără acordul CSM și se alocă în mod regulat. Legea bugetului prevede un buget separat pentru CSM (inclusiv judecătorii și curțile de apel) și CSJ.

În ultimii ani, bugetul destinat sistemului judecătoresc a crescut considerabil. Acest fapt se evidențiază în baza datelor din tabelul de mai jos.

Tabel nr. 3. Cheltuieli bugetare ale CSM și CSJ (realizat)

	2011	2012	2013	2014 ⁹	2015 (preconizat)
CSM (mln. MDL)	132.7	130.6	243.8 ¹⁰	312.6	376.2
CSJ (mln. MDL)	18.2	20.7	34.1	33.7	36.0

Sursa: Legile bugetului de stat pe anii 2011 - 2015

În urma modificărilor legislative care au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2014, salariile judecătorilor din cadrul judecătorilor variază între 3 și 3.5 salarii medii pe economie stabilite de Guvern, a judecătorilor Curților de Apel – între 4 și 4.3 salarii medii pe economie, ale judecătorilor CSJ – între 4.8 și 5 salarii medii pe economie, al președintelui CSM - 5 salarii medii pe economie. Parlamentul a stabilit mărirea graduală a salariilor, acestea fiind achitate în proporție de 80% între 1 ianuarie 2014 și 1 aprilie 2015, de 90% între 1 aprilie 2015 și 1 aprilie 2016, urmând să fie achitate în cuantum deplin după această ultimă dată.

După mărirea salariilor judecătorilor cu 35% în 2013, cheltuielile pentru acoperirea pensiilor judecătorilor au crescut cu aprox. 35% sau MDL 18,575,985 (de aprox. 1.3 ori). După creșterea salariilor judecătorilor din 2014, cheltuielile pentru pensiile judecătorilor au crescut cu 137% sau MDL 35,612,000 (de aprox. 2.4 ori).

⁹ Din anul 2014, legea bugetului indică instanțele judecătorești la capitolul „107. Consiliul Superior al Magistraturii” și nu la capitolul „131. Ministerul Justiției”.

¹⁰ În anul 2013 CSM și-a procurat un sediu cu un cost total de MDL 32 mln. A se vedea, Raport de activitate al planului de acțiuni al CSM pentru anul 2013, disponibil la http://csm.md/files/Raport_anual/RAPORT_CSM_2013.pdf.

Suma planificată pentru acoperirea pensiilor judecătorilor în 2015 este de MDL 39,760,200 (sau de 2.6 ori mai mare) decât cea planificată pentru 2014, în mărime de MDL 15,049,600.¹¹

Investițiile capitale pentru reconstrucția sau extinderea sediilor instanțelor judecătorești au fost planificate, după cum urmează:

Tabel nr. 4. Investiții capitale pentru instanțele judecătorești (planificate, mii MDL)

	2011	2012	2013	2014	2015
Curtea Supremă de Justiție	73.0	-	8,086.4	200.0	-
Curtea de Apel Chișinău	-	500.0	4,091.5	31,000.0	33,263.4
Curtea de Apel Cahul	-	-	-	-	800.0
Judecătoria sect. Botanica mun. Chișinău	3,100.0	2,350.0	9,506.0	250.0	3,000.0
Judecătoria sect. Râșcani mun. Chișinău	-	-	238.7	6,000.0	3,231.0
Judecătoria sect. Buiucani mun. Chișinău	-	-	-	4,973.7	5,781.0
Judecătoria Anenii Noi	-	-	-	73.2	-
Judecătoria Basarabeasca	750.4	-	-	-	-
Judecătoria Bălți	-	-	-	-	400.0
Judecătoria Cantemir	1,500.0	1,706.4	1,176.8	1,500.0	1,676.0
Judecătoria Ialoveni	-	-	-	-	1,000.0
Judecătoria Leova	-	-	300.0	-	-
Judecătoria Soroca	2,000.0	1,680.0	-	-	-
Judecătoria Taraclia	-	-	-	2,000.0	1,313.7
Judecătoria Ungheni	-	-	700.0	5,166.3	24,377.0
Total	7,423.4	6,236.4	24,099.4	51.163.2	74,842.1

Sursa: Legile bugetului de stat pe anii 2011 - 2015

Conform studiului Centrului de Resurse Juridice cu privire la optimizarea hărții judiciare din Republica Moldova¹², judecătoriile Basarabeasca, Cantemir și Taraclia urmează să fie optimizate. Astfel, CSM urmează să analizeze dacă se justifică investițiile capitale pentru instanțele judecătorești care urmează să fie optimizate sau transferate în alte sedii¹³.

2. Procuratura

¹¹ Conform Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2015 nr. 73 din 12.04.2015, suma de bani planificată pentru achitarea pensiilor și indemnizațiilor viagere pentru judecători constituie 19,880.1 mii MDL, disponibilă la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358192>. Conform art. 32² al Legii cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995, cheltuielile pentru achitarea pensiilor se suportă după cum urmează: 50% din mărimea stabilită a pensiei – de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% – de la bugetul de stat.

¹² Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Studiu cu privire la optimizarea hărții judiciare din Republica Moldova, disponibil la http://crjm.org/wp-content/uploads/2014/06/2014-Studiu-Optimiz-HartaJud-MD_ro-web.pdf.

¹³ De ex. ca urmare a lichidării Curții de Apel Bender, judecătoria Căușeni a fost transferată în sediul curții de apel. Ca urmare, în perioada 2014 – 2015 președinta judecătoriei Căușeni a solicitat CSM resurse financiare suplimentare CSM. A se vedea Hotărârea CSM nr. 967/31 din 2 decembrie 2014 și Hotărârea CSM nr. 226/10 din 24 martie 2015.

Odată cu implementarea SRSJ, cheltuielile sistemului procuraturii s-au majorat continuu, determinând o creștere cheltuielilor în 2015 cu 171,74% în comparație cu cele din 2011. Deși reprezintă o creștere esențială, aceasta este modestă în comparație cu bugetul destinat Consiliului Superior al Magistraturii, unde creșterea de cheltuieli a fost de 283,49% în 2015 în comparație cu 2011. În comparație cu sistemul penitenciar și instanțelor judecătorești, cheltuielile bugetare pentru Procuratură nu includ investiții capitale.

Tabel nr. 5. Cheltuieli bugetare pentru Procuratura Republicii Moldova

	Buget (mii MDL)	Creștere în comparație cu perioada anterioară	Cheltuieli de personal (mii MDL)	Creștere în comparație cu perioada anterioară	Cheltuieli capitale (mii MDL)	Creștere în comparație cu perioada anterioară
2011	88,909	-	67,251.2	-	1,273.2	-
2012	91,476	102.88 %	75,854.3	112.79%	2,100.0	164.93%
2013	130,066	142.18 %	102,115.2	134.62%	3,860.0	183.80%
2014	147,026	113.03 %	98,643.2	96.59%	18,293.6	473,92%
2015	152,700	103.85 %	102,008.3	103.41%	19,076.1	104.28%

Sursa: Legile bugetului de stat pe anii 2011 - 2015

Pentru anul 2016 cheltuielile vor crește esențial dacă se va adopta proiectul de lege cu privire la procuratură adoptată la ședința Guvernului din 8 mai 2015¹⁴. Documentul prevede lichidarea procuraturilor specializate, calcularea salariului procurorului în cuantumul a 90% din salariul judecătorului, aplicarea unor sporuri salariale pentru exercitarea unor funcții de conducere, consolidarea Procuraturii anti-corupție prin detașarea ofițerilor de urmărire penală, specialiștilor, etc.

3. Oficiul Avocatului Poporului

Bugetul pentru Oficiul Avocatului Poporului¹⁵ a crescut cu 339,41% în 2015 în comparație cu anul 2014. Această creștere se datorează necesității procurării unui sediu, deoarece actualul se află în stare de avarie. Cheltuielile pentru un sediu nou au fost în 2013 iar un sediu nou nu a fost procurat. Conform legii bugetelor pentru 2013 și 2015, se observă o creștere a cheltuielilor pentru noul sediu cu o diferență de MDL 10,225.1 mii (+204.80%) deși numărul de funcționar în cadrul Oficiului nu a fost majorat iar numărul de avocați ai poporului a fost micșorat de la patru la doi. Eventuala cumpărarea a unui sediu pentru Oficiul Avocatului Poporului la un preț de MDL 20,040.0 este o cheltuială nerezonabilă.

Tabel nr. 6. Cheltuieli bugetare pentru Oficiul Avocatului Poporului

	Buget (mii MDL)	Creștere în comparație cu perioada precedentă	Cheltuieli de personal (mii MDL)	Cheltuieli capitale (mii MDL)
2011	3,500.7	-	2,479.4	133.0
2012	4,594.8	131.25 %	3,445.6	-
2013	15,918.4	346.44 %	4,271.5	9,784.9
2014	7,988.6	50.18 %	4,336.2	1,305.0
2015	27,114.5	339.41 %	4,622.2	20,040.0

Sursa: Legile bugetului de stat pe anii 2011 - 2015

¹⁴ http://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr02_20.pdf

¹⁵ Conform art. 41 alin. (1) a Legii nr. 52 din 3 aprilie 2014, cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), Oficiul Avocatului Poporului este succesorul de drept al Centrului pentru Drepturile Omului.

Conform art. 13 alin. (2) al legii nr. 52 din 3 aprilie 2014 cu privire la avocatul poporului (ombudsman), statutul social și garanțiile sociale ale Avocatului Poporului se asimilează celor ale judecătorului Curții Supreme de Justiție. Conform Legii nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor, salariul de funcție al judecătorului din cadrul CSJ se stabilește în cuantum de cel puțin 4.8 salarii medii pe economie pentru judecătorul care are o vechime în muncă în funcția de judecător de până la 16 ani. La ședința Guvernului din 5 mai 2015 a fost aprobat proiectul de lege¹⁶ care prevede, printre altele, micșorarea de trei ori a salariului Avocatului Poporului. Baza de calcul a fost stabilită în baza Legii nr. 355 din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar. Astfel, în cazul în care parlamentul va examina acest proiect de lege, salariul Avocatului Poporului se va micșora de la aprox. 21,600 MDL¹⁷ la 6,800.

4. Departamentul Instituțiilor Penitenciare

Conform datelor statistice ale Departamentului Instituțiilor Penitenciare¹⁸, la 1 aprilie 2015 în 12 penitenciare erau 4,963 deținuți sau cu 470 mai mulți (+10.4%) decât la 1 aprilie 2014. În cinci izolatoare de urmărire penală la 1 aprilie 2015 erau 2,585 deținuți sau cu 70 mai mulți (+2.7%) decât la 1 aprilie 2014. Conform tabelului de mai jos, se constată o creștere a ratei infracționale. Cheltuielile destinate îmbunătățirii condițiilor de detenție ar putea fi mai mari, în cazul în care judecătorii de instrucție nu ar admite la o rată atât de înaltă (aprox. 80%) demersurile procurorilor de aplicare a arestului în izolatorul de detenție preventivă¹⁹.

Tabel nr. 7. Situația criminogenă din Republica Moldova²⁰

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Infrapecțiuni înregistrate	25,655	33,402	35,124	36,615	38,157	41,800
Persoane condamnate (la 100,000 locuitori)	216.7	219.5	239.2	246.5	263.9	278
Persoane condamnate care își ispășesc pedeapsa în instituțiile penitenciare	5,285	4,985	5,093	5,012	5,363	5,760

Sursa: www.statistica.md

Normele minime de alimentare zilnică și obiecte de toaletă și menaj ale deținuților au fost stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 609 din 29 mai 2006²¹. Ultima modificare a acestui document a fost în septembrie 2008. Conform datelor

¹⁶ Ședința Guvernului din 5 mai 2015, Aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 52 din 3 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), disponibil la http://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr03_15.pdf.

¹⁷ Conform hotărârii Guvernului nr. 947 din 4 decembrie 2014, salariul mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2015, a fost stabilită în mărime de 4500 lei.

¹⁸ Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Informația privind numărul persoanelor deținute în penitenciarele Republicii Moldova la 1 aprilie 2015, disponibilă la <http://penitenciar.gov.md/ro/statistica>. Accesată la 18 mai 2015.

¹⁹ În anul 2011, judecătorii de instrucție au examinat 6,020 demersuri de aplicare și prelungire a mandatelor de arest, în 2012 – 6,223 iar în anul 2013, 5,111 demersuri. Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Reforma instituției judecătorului de instrucție în Republica Moldova, pag. 47-48, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/CRJM-Raport-JI-28-01-2015.pdf>.

²⁰ Biroul Național de Statistică, Anuarul Statistical Republicii Moldova, pag. 243 – 249, disponibil la http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2014/anuarul_2014_rom.zip.

²¹ Hotărârea Guvernului nr. 609 din 29 mai 2006, disponibilă la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=316484>.

Departamentului instituțiilor Penitenciare²², suma alocată pentru alimentarea deținuților în anii 2012 – 2014 era după cum urmează:

Tabel nr. 8. Suma alocată pentru alimentarea deținuților în anii 2012 – 2014

Anul	Suma totală alocată (MDL)	Suma alocată zilnic per deținut (MDL)	Nr. colete
2012	30,344,000	13.17	61,090
2013	30,783,400	13.27	72,090
2014	31,136,700	11.91	79,159

Numărul în creștere al coletelor pentru deținuții din sistemul penitenciar sugerează despre cantitatea insuficientă și calitatea joasă a mâncării.

Conform datelor statistice, la 1 aprilie 2015, în Penitenciarul nr. 13 se dețineau 1,295 persoane, deși plafonul pentru numărul deținuților ce pot fi deținuți în acest penitenciar este de 1,000 de persoane²³. Pentru a respecta norma minimă de spațiu de 4 m.p. recomandat de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii destinată deținerii unui deținut, în Penitenciarul nr. 13 ar trebui să se dețină 710 persoane. În acest sens, Parlamentul Republicii Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei au semnat un acord pentru realizarea proiectului de construcție a unei noi instituții penitenciare la Chișinău. Costul total al noului complex penitenciar este de EUR 44.5 mil. Noul penitenciar va fi construit în locul Penitenciarului nr. 13 și este prevăzut pentru 1,600 de persoane. Existența supra-aglomerărilor poate determina depunerea unor plângeri în instanțele judecătorești naționale sau Curtea Europeană pentru Drepturile Omului și solicitarea compensațiilor pentru condițiile proaste de detenție.

În tabelul de mai jos sunt redate investițiile capitale pentru sistemul penitenciar din bugetul de stat destinate îmbunătățirii condițiilor din locurile de detenție:

Tabel nr. 9. Investiții capitale pentru sistemul penitenciar

	2011	2012	2013	2014	2015
Reconstrucția Penitenciarului nr.1, orașul Taraclia	5,430.0	4,800.0	2,000.0	-	-
Reconstrucția Penitenciarului nr.3, orașul Leova	-	-	7,700.0	8,619.0	-
Reconstrucția Penitenciarului nr.5, mun. Cahul	-	-	1,500.0	81.0	0.9
Penitenciarul nr.6, orașul Soroca	-	750.0	1,150.0	-	-
Penitenciarul nr.9 – Pruncul, mun. Chișinău	-	350.0	650.0	-	-
Penitenciarul nr.10, satul Goian, mun. Chișinău	-	-	1,000.0	7,100.0	11,000
Penitenciarul nr. 11, mun. Bălți	-	-	-	-	9,151.9
Penitenciarul nr. 13, mun. Chișinău	-	-	-	1,672.0	19,101.8
Penitenciarul nr.17, orașul Rezina	1,700.0	-	-	200.0	5,000.0
Construcția unei case de arest cu capacitatea de 650 de locuri, mun. Bălți	50.0	3,000.0	3,000.0	9,000.0	-

Sursa: Legile bugetului de stat pe anii 2011 - 2015

²² Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Executarea hotărârilor CtEDO de către Republica Moldova 2013 - 2014, pag. 62-63, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/03/CRJM-Raport-CtEDO-31.03.2015.pdf>.

²³ Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Informația privind numărul persoanelor deținute în penitenciarele Republicii Moldova la 1 aprilie 2015, disponibilă la <http://penitenciar.gov.md/ro/statistica>. Accesată la 18 mai 2015.

Concluzii

Granturile și creditele oferite de partenerii externi pentru consolidarea sectorului justiției sunt determinante pentru schimbările majore de care Republica Moldova le implementează. Cheltuielile direcționate pentru creșterea salariilor judecătorilor și procurorilor, îmbunătățirea condițiilor de detenție, procurarea echipamentelor necesare pentru instanțele judecătorești, ș.a. sunt în continuă creștere.

Micșorarea de aproape trei ori a salariului Avocatului Poporului nu a fost motivată de ministerul justiției. Această micșorare nu este un semnal bun pentru o instituție independentă de protecție și promovare a drepturilor omului.

Creșterea cheltuielilor ar putea fi stopată sau influențată negativ în dependență de alocările suplimentare pentru susținerea sectorului financiar-bancar, neacordarea tranșelor din granturile UE pentru neîndeplinirea acțiunilor pentru implementarea sau eventuala modificarea a cadrului de finanțare cu Banca Mondial sau Fondul Monetar Internațional. Statul trebuie să ia în considerare majorarea limitelor minime pentru alimentația deținuților și condițiile de deținuților.

Cheltuielile pentru domeniul justiție și drepturile omului au crescut începând cu 2011 iar factorii externi (de ex. sumele de bani acordate sistemului bancar sau cheltuielile pentru executarea hotărârilor Curții Europene pentru Drepturile Omului²⁴), ar putea influența negativ implementarea reformelor.

Implementarea acțiunilor din planul de guvernare și asumarea răspunderii guvernului pentru legile bugetului de stat pe anul 2015, ar putea avea un impact negativ asupra executării bugetului ce ține de domeniul justiției și drepturile omului în contextul susținerii sistemului financiar în valoare de MDL 9,434,500,000 în „scopul asigurării stabilității sistemului financiar, în situație de pericol de apariție a crizei financiare sistemice”. Această sumă reprezintă 27.49% din cheltuielile din bugetul de stat pe anul 2015 sau 31.43% din cheltuielile din bugetul de stat pe anul 2014.

Acest document a fost elaborat de Centrul Analitic Independent Expert-Grup în cadrul proiectului „Procesul bugetar în Republica Moldova: monitorizarea transparenței și promovarea controlului public” finanțat de Fundația Soros-Moldova.

Totodată, numai autorii sunt responsabili de afirmațiile din acest document, care nu sunt în mod necesar împărtășite de finanțator sau de persoanele care au făcut comentarii.

EXPERT-GRUP nu adoptă poziții colective.

²⁴ În temeiul a 297 de hotărâri CtEDO pronunțate până la 31 decembrie 2014, Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să plătească peste EUR 14,100,000, dintre care EUR 225,271 – în baza celor 24 de hotărâri pronunțate în 2014 și EUR 325,600 – în baza celor 19 hotărâri pronunțate în 2013. Datele din anul 2014 reflectă faptul că cele 1,159 de cereri sunt cu șanse sporite de succes, care pot rezulta în hotărâri, reglementări amiabile sau declarații unilaterale din partea Guvernului. A se vedea Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Executarea hotărârilor CtEDO de către Republica Moldova 2013-2014, pag. 23-24, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/03/CRJM-Raport-CtEDO-31.03.2015.pdf>.